

людини про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні. URL: https://dpsu.gov.ua/upload/file/zvit_2020_rik.pdf

3. Лазарева М.Д. Стан забезпечення прав людини в Україні на сучасному етапі. *Юридичний науковий електронний журнал*. URL: http://lsej.org.ua/1_2020/13.pdf

УДК 341.1: 342.7

Євгенія Сергіївна ЛОГВИНЕНКО,

доцент кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7687-843X>

РОЛЬ ЛІГИ НАЦІЙ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

З часу створення першої в історії універсальної міжнародної організації Ліги Націй минуло більше століття, однак в більшості наукових робіт, розглядається переважно один аспект міжнародно-правової діяльності цієї організації – забезпечення миру і безпеки. При цьому недостатньо уваги приділяється її роботі в гуманітарній сфері зокрема, в сфері захисту прав людини.

Міжнародно-правові ініціативи Ліги Націй в сфері захисту прав людини мали суттєвий вплив на подальший прогресивний розвиток міжнародного права. Звичайно, історично важливі рішення, які відносилися до тих чи інших відносин людини з суспільством, приймалися набагато раніше, ніж була утворена Ліга Націй. Так, наприклад, норми, що стосуються прав і свобод людини в сфері захисту інтересів релігійних і національних меншин. В Аугзбургському мирному договорі 1555 р. було передбачено рівність католиків і лютеран в рамках Священної Римської імперії німецької нації. Одним із результатів Вестфальського мирного конгресу 1648 р., який завершив Тридцятирічну війну, стало введення повної релігійної свободи (1, с. 88). Серед важливих міжнародно-правових рішень Віденського мирного конгресу 1814-1815 рр., який закріпив результати розгрому наполеонівської Франції, – початок міжнародної боротьби з рабством (1, с. 118). В сфері прав, що стосуються промислової та інтелектуальної власності, були прийняті Паризька конвенція з охорони промислової власності 1883 р. і Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 р. Іншими словами, до моменту створення Ліги Націй певний досвід міждержавного співробітництва в сфері захисту прав людини вже був накопичений.

Звертаючись до Статуту Ліги Націй 1919 р. (7) можна помітити, що термін «права людини» відсутній. Разом з тим ряд положень цього найважливішого міжнародно-правового акта свідчать про те, що питанням забезпечення прав людини його розробники надавали чимале значення (5, с. 632).

Помітним напрямком в діяльності Ліги Націй були питання захисту прав дітей та жінок. Так, в 1924 р. Лігою Націй був прийнятий перший в історії документ міжнародно-правового характеру в галузі охорони прав та інтересів

дітей – Женевська декларація прав дитини (6, с. 56). У Декларації говорилося, що людство повинно давати дітям найкраще з усього, що воно має, а також були сформульовані положення про те, що голодна дитина має бути нагодована, хворій дитині повинен бути наданий догляд, відсталій дитині – допомога, а сиротам і безпритульним – притулок і все необхідне для їх існування. Ухвалення цього міжнародного акта означало, що права дитини стали розглядатися як об'єкт міжнародно-правового захисту (3, с. 10-13). Окрім того, Декларація прав дитини 1924 р. становить інтерес не тільки тому, що була проголошена необхідність спеціального захисту дітей, а й тому, що цей документ став першою Декларацією прав людини, який був прийнятий міжнародною міжурядовою організацією, яка випередила прийняття Загальної декларації прав людини 1948

Говорячи про співпрацю держав в рамках Ліги Націй у справі визнання і захисту прав жінок, звернемося до ст. 23 Статуту, де, крім іншого, закріплювався обов'язок держав докладати зусилля «до забезпечення і збереження справедливих і гуманних умов праці для чоловіка, жінки і дитини...», а Лізі Націй доручався «загальний контроль над угодами з приводу торгівлі жінками і дітьми...» (7). Такий контроль припускав проведення досліджень причин і масштабів проблеми, розробку методів контролю і попередження такої торгівлі, забезпечення обміну інформацією з даного питання. Тут слід зробити застереження, що ще до створення Ліги Націй, в 1904 і 1910 рр. були укладені Паризька хартія і Паризький договір про заходи боротьби з торгівлею жінками. Договірні держави зобов'язалися встановити кримінальне покарання за торгівлю жінками і дівчатами навіть в тому випадку, якщо окремі дії, що входять до складу злочину, були здійснені в різних країнах. Торгівля була віднесена до категорії злочинів, за вчинення яких злочинець підлягав видачі державі, яка його переслідує.

Ще одним напрямком діяльності Ліги Націй в сфері захисту прав людини є розробка міжнародно-правових норм про заборону рабства (8, с. 13-14). По суті перша міжнародна конвенція проти рабства була укладена в 1926 р. в Женеві в рамках Ліги Націй (2). У Конвенції 1926 р. під рабством розуміється положення або стан особи, щодо якої здійснюються всі або деякі атрибути права власності. Але слід зауважити, що в згаданій Конвенції не передбачалося повного скасування рабства у всіх його формах, що ясно впливає з формулювань ст. 2, де закріплено обов'язок сторін запобігати і припиняти торгівлю невольниками, а також продовжувати домагатися поступово і в якомога коротший термін повного скасування рабства у всіх його формах (4).

Оцінюючи вжиті Лігою Націй зусилля в області захисту прав людини, можна припустити, що без зазначених успіхів в цій сфері розвиток Організації Об'єднаних Націй був би не такий стрімкий. Дійсно, проаналізовані починання, хоч вони і стосувалися лише деяких питань забезпечення прав людини, необхідно розглядати як провісники тієї широкомасштабної нормотворчої роботи в області захисту прав людини, яка розгорнулася після Другої світової війни як на універсальному (в рамках ООН), так і на регіональному рівнях.

Список бібліографічних посилань:

1. Дмитрієв А. І., Дмитрієва Ю. А., Задорожній О. В. Історія міжнародного права. Київ : Видавничий дім «Промінь», 2008. 384 с.

2. Європейський день боротьби з торгівлею людьми. Міністерство соціальної політики України : веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/16082.html?PrintVersion>

3. Колісніченко К. С. Ліга Націй у розвитку міжнародного права : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к-та юрид. наук : 12.00.11. Одеса, 2011. 18 с.

4. Конвенція про рабство від 25.09.1926 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_857#Text

5. Матвієнко В. М. Ліга Націй. Українська дипломатична енциклопедія: у 2-х т. / Редкол. : Л. В. Губерський (голова) та ін. Київ : Знання України, 2004. Т. 1. 760 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000816

6. Савчинець Є. Є. Проблема сирітства дітей у світі та перспективи її вирішення. *Міжнародне право на службі держави, суспільства, людини*: матеріали наук.-практ. конф. Київ : Київ. нац. торг.-екон. у-т, 2017. 108 с.

7. Статут Ліги Націй. Юрист-онлайн : веб-сайт. URL: https://yurist-online.org/publ/istoricheskie_dokumenty_istorichni_dokumenty/statut_ligi_nacij_ustav_ligi_nacij/2-1-0-1227

8. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини : навчальний посібник. Київ : ФОП Голембовська О. О., 2018. 168 с.

УДК 342.7

Вадим Віталійович МАЛЬЦЕВ,

викладач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0214-8976>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРАВА НА ДОСТАТНІЙ ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Після набуття Україною незалежності та прийняття 28 червня 1996 р. Конституції України, наша держава стала на шлях демократичного розвитку, була проголошена соціальною державою та почала процес реформування державного апарату. Одним з основних завдань, яке постало перед молодою країною і мало особливо високу актуальність, було забезпечення права людини на достатній життєвий рівень.

Наразі, з метою реалізації права людини на достатній рівень життя та подальшого покращення умов її існування, а також становлення України як соціальної держави, у цій сфері ухвалено низку нормативно-правових актів. Зазначену сукупність правових норм можна умовно розділити на декілька рівнів, а саме: Конституція України, міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, закони України та ухвалені на їх основі підзаконні нормативно-правові акти.

Так, фундаментом міжнародного регулювання відносин у вказаній галузі виступають Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., Конвенція про захист прав